

Komitet Redakcyjny

*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Jan Lichtarski, Adam Nowicki, Zdzisław Pisz,
Waldemar Podgórski, Wanda Ronka-Chmielowiec, Jan Skalik, Stanisław Urban*

Recenzenci

*Stanisław Flejterski, Aleksandra Jewtuchowicz, Wojciech Kosiedowski,
Ewa Maluszyńska*

Redaktor Wydawnictwa

Aleksandra Śliwka

Korektor

Teresa Wilniewicz

Projekt okładki

Maciej Szlapka

Skład i łamanie

Beata Mazur

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2008

ISSN 1899-3192
ISSN 1427-2229

Druk i oprawa: Zakład Graficzny UE we Wrocławiu. Zam. 629/08

Spis treści

Wstęp	9
Jan Borowiec: Polityka pieniężna, polityka budżetowa i reformy strukturalne w strefie euro w latach 1999-2006	13
Danuta Strahl, Małgorzata Markowska: Innowacyjność europejskiej przestrzeni regionalnej – ocena zmian w czasie	33
Stanisław Urban: Wpływ przystąpienia Polski do Unii Europejskiej na rozwój handlu zagranicznego artykułami rolno-spożywczymi	44
Urszula Banaszczak-Soroka: Integracja europejskiego rynku kapitałowego – szanse i zagrożenia dla polskiego rynku	56
Magdalena Maria Kowalska: Sztetling czy euro: implikacje polityczne ...	68
Barbara Olszewska, Leon Olszewski: Przedsiębiorstwa publiczne w procesie integracji europejskiej	80
Krystyna Gawlikowska-Hueckel: Polityka spójności w kontekście interesów krajów członkowskich Unii Europejskiej	91
Zbigniew Przybyła: Terytorialne więzi sieciowe – studium przypadku Związku Sześciu Miast Łużyckich	105
Joanna Jahn: Zastosowanie metody ELECTRE III w ocenie spójności społeczno-ekonomicznej regionów Unii Europejskiej w latach 1995-2003 ...	115
Andrzej Paczoski, Jarosław Kempa: Kształtowanie konkurencyjności regionalnej (przykład województwa pomorskiego)	140
Magdalena Kinga Stawicka: Zmiana sytuacji gospodarczej nowych państw członkowskich Unii Europejskiej	155
Karolina Kicior, Mirosława Klamut: Społeczna gospodarka rynkowa – zasady jej funkcjonowania w ujęciu Waltera Euckena	167
Sebastian Bobowski: Perspektywy dalszego rozszerzenia Unii Europejskiej. Wybrane aspekty	182
Zbigniew Antczak: Wpływ akcesji do Unii Europejskiej oraz globalizacji na funkcję personalną w przedsiębiorstwach funkcjonujących na terenie Polski (wyniki badań)	194
Jerzy Ładysz: Przegląd metod pomiaru i oceny zmian strukturalnych w gospodarce narodowej oraz polityce strukturalnej Unii Europejskiej ...	208
Bernadeta Baran: Stosunki transatlantyckie	219
Leszek Cybulski: Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa na tle działań zewnętrznych Unii Europejskiej	236
Alicja Panenka: Partnerstwo Śródziemnomorskie	260

Iwo Augustyński: Stan stosunków Unia Europejska–Rosja w XXI wieku	273
Maria Jaworska: Droga do sukcesu ekonomicznego Unii Europejskiej	283
Paweł Kowalik: Realizacja kryteriów konwergencji z Maastricht przez kraje Unii Europejskiej	300
Franciszek Kapusta: Rolnicza Polska w Unii Europejskiej (25)	313
Andrzej Kras: Horyzontalna pomoc publiczna w latach 2001-2005 w odniesieniu do wyłączeń grupowych	328

Summaries

Jan Borowiec: Monetary policy, fiscal policies and structural reforms in the euro area, 1999-2006	32
Danuta Strahl, Małgorzata Markowska: Innovation of European regional space – assessment of changes in time	43
Stanisław Urban: An impact of the Polish accession to the EU on the development of Polish foreign trade in agro-food products	54
Urszula Banaszczak-Soroka: European capital market integration – opportunities and threats for the Polish market	66
Magdalena Maria Kowalska: Sterling or euro: political implications	79
Barbara Olszewska, Leon Olszewski: Public enterprises in the process of European integration	90
Krzyszyna Gawlikowska-Hueckel: Cohesion policy in the context of the EU and its member states' problems	103
Zbigniew Przybyła: Territorial net connections – case study of the association of the six cities in Łużyce	114
Joanna Jahn: Method ELECTRE III as a tool for estimation of social and economic cohesion of European Union's regions between 1995 and 2003	139
Andrzej Paczoski, Jarosław Kempa: Creation of the regional competition (Pomeranian voivodeship example)	153
Magdalena Kinga Stawicka: The change of economic situation in new member states of the European Union	165
Karolina Kicior, Mirosława Klamut: The social market economy – principles of its functioning by Walter Eucken	181
Sebastian Bobowski: Prospects of further expansion of the European Union. Chosen aspects	193
Zbigniew Antczak: The results of research on influence of accession to the European Union and globalized economy on personnel function (Human Capital, Human Resources Management) of enterprises functioning in Poland	207
Jerzy Ładysz: Survey of measurement and evaluation methods of structural changes in domestic economy and in the European Union structural policy	218

Bernadeta Baran: Transatlantic relations	235
Leszek Cybulski: Common Foreign and Security Policy against the background of the EU external actions	259
Alicja Panenka: Euro-Mediterranean Partnership	272
Iwo Augustyński: Status of EU–Russia relations in the 21st century	282
Maria Jaworska: The way to the economic success of the European Union	299
Paweł Kowalik: The realization of the criteria of convergence from Maastricht by the European Union states	312
Franciszek Kapusta: Agricultural Poland in the European Union (25)	327
Andrzej Kras: Horizontal state aid in the light of the EU council regulation no 994/98 – aims and results of their application between 2001 and 2005	343

Wstęp

Kolejny (trzeci) tom studiów pt. „Integracja europejska” oddany został do druku właściwie w 50. rocznicę sygnowania traktatów rzymskich (uroczyście podpisano je 25 marca 1957 r.).

Drogi Czytelniku, rocznice zwykle skłaniają do oceny i refleksji, pozwól zatem, że nawiązując do treści zamieszczonych w niniejszej publikacji artykułów, zwrócę uwagę tylko na niektóre sukcesy procesu integracji europejskiej oraz na problemy, z którymi być może w najbliższych latach państwa europejskie będą musiały się zmierzyć, mam nadzieję, że z sukcesem.

Prace zamieszczone w obecnym tomie prezentują szeroki zakres wyników badań. Autorzy wskazują na wiele trudnych wyzwań, przed którymi już obecnie staje społeczność europejska. Prezentują również pewne propozycje ich rozwiązywania. Jestem przekonana, że wzbudzą one zainteresowanie i przyczynią się dyskusji o przyszłości procesu integracji.

Pięćdziesiąt lat temu traktaty rzymskie powołały do życia dwie organizacje integracji europejskiej – Europejską Wspólnotę Gospodarczą oraz Europejską Wspólnotę Energii Atomowej. Obie były potwierdzeniem potrzeby i woli kontynuacji umacniającej się współpracy podjętej w 1951 r. przez Belgię, Holandię, Luksemburg, Niemiecką Republikę Federalną, Francję i Włochy. Państwa te podpisały wówczas traktat paryski, powołujący do działania Europejską Wspólnotę Węgla i Stali. Dopiero jednak od roku 1958 proces integracji gospodarczej w Europie Zachodniej rozwijany i pogłębiany był przez każdą z tych organizacji. Zasadniczy wpływ na rozwój powiązań gospodarczych przynoszących wymierne korzyści miała Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG). Działalność EWG, prowadząca do coraz wyższego poziomu współzależności gospodarczej krajów członkowskich, urzeczywistniała przesłanie Jeana Monneta, który w swoich pracach podkreślał, że współpraca między krajami w Europie jest możliwa, jeśli budowana jest na zbieżności interesów, w ten sposób służyć będzie zjednoczeniu oraz budowaniu wspólnej Europy.

Warto jednak zwrócić uwagę, że nie wszystkie najważniejsze gospodarczo kraje w ówczesnej Europie znalazły się wśród sygnatariuszy traktatów rzymskich. Wielka Brytania o członkostwo w EWG zaczęła zabiegać dopiero na początku lat 60. Przedtem była sceptycznie nastawiona do procesu integrowania się, a więc do budowania wspólnego rynku ograniczającego niezależność gospodarczą. Przekonywała sygnatariuszy, że bardziej efektywna i mniej zobowiązująca jest strefa wolnego handlu. O korzyściach płynących z integracji przekonał ją ostatecznie sukces gospodarczy osiągnięty przez EWG w latach 60. Zmiana stanowiska Wielkiej Brytanii (po dwóch nieudanych próbach) umożliwiła jej wstąpienie do EWG dopiero

w 1972 r. wraz z Danią i Irlandią. Nie był to najszcześniejszy moment – pierwsza połowa lat 70. to okres kryzysu gospodarczego wywołanego wzrostem cen ropy naftowej. W tym okresie w EWG nasiliły się trudności gospodarcze. Jednak ani ówczesne problemy, ani też następne nie przyczyniły się do zahamowania procesu integracji. Wraz z umacnianiem się tego procesu kolejne kraje, te znacznie biedniejsze, podejmowały starania o akces, zdając sobie sprawę, ile tracą, nie będąc członkiem Wspólnoty oraz pozostając na obrzeżach centrum gospodarczego Europy. W 1981 r. Grecja, pięć lat później (1986) Hiszpania i Portugalia, a w 1995 r. Austria, Finlandia i Szwecja zostały członkami EWG. Wreszcie w 2004 r. nastąpiło przyjęcie dziesięciu krajów Europy Środkowo-Wschodniej, w tym ośmiu byłych członków Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, a w 2007 dwóch dalszych – Bułgarii i Rumuni. Akcesje w latach 2004-2007 potwierdziły, że dokonujący się w Europie od lat 50. XX wieku proces integracji gospodarki pozwolił na wykształcenie się jednego z najważniejszych i najsilniejszych obszarów gospodarki globalnej. Od listopada 1993 r. na podstawie traktatu z Maastricht, nazywanego również Traktatem o Unii Europejskiej, Wspólnoty Europejskie funkcjonują w ramach unii gospodarczej i walutowej.

Kolejne rozszerzenia nie tylko przynosiły rozwój terytorialny Wspólnot oraz znaczny wzrost liczby ludności, ale dokonywały się na coraz bardziej zaawansowanych etapach integracji. Czwarte rozszerzenie nastąpiło już na przedostatnim etapie integracji gospodarczej. Znaczna liczba państw tzw. starej Unii Europejskiej – dwanaście z piętnastu – tworzyła już unię walutową. Niestety, nowo przyjmowane kraje Europy Środkowo-Wschodniej charakteryzowały się znacznie niższym poziomem rozwoju gospodarczego. Obecnie wszystkie wspólnie funkcjonują w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej. Warto podkreślić, że ostatnie przygotowania do rozszerzenia odbyły się w okresie dynamicznego rozwoju procesu globalizacji, charakteryzującego się ciągle rosnącą konkurencyjnością gospodarki światowej. Ponadto dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej równocześnie był to okres dokonywania fundamentalnych zmian ustrojowych, tzw. okres transformacji społeczno-gospodarczej. Ten trudny czas ostatniego rozszerzenia przed Wspólnotami postawił bardzo ważne pytanie: o ilu członków obecna Unia Europejska może się jeszcze rozszerzyć, aby proces ten nie stanowił zagrożenia dla efektywności jej rozwoju oraz skuteczności podejmowanych decyzji.

Należy stwierdzić, że ostatnie dwadzieścia lat to czas przełomu dla całej Unii Europejskiej. Ostatnie rozszerzenie, chociaż od początku traktowane było i jest jako sukces polityczny i gospodarczy procesu integracji, stawia przed Unią Europejską nowe wyzwania dotyczące umocnienia jej pozycji w gospodarce światowej. Funkcjonowanie każdemu z członków w ramach unii gospodarczo-walutowej sprawia nie mało trudności. Rozszerzenie jednorazowo o tak dużą liczbę członków wymusiło konieczność dokonania szybkich reform w funkcjonowaniu nie tylko instytucji Unii, ale również jej strukturalnych systemów politycznych. Sama Unia Europejska w kolejnych raportach oceniających stan swej gospodarki w porównaniu

z najbardziej rozwiniętymi systemami gospodarczymi świata – Stanów Zjednoczonych i Japonii, uznaje, że ztraca wobec nich swą konkurencyjność. Również gospodarka Chin i Indii staje się dla niej coraz silniejszym konkurentem na rynku międzynarodowym. Dla Unii Europejskiej szczególnie niebezpieczna jest przewaga tych dwóch ostatnich systemów gospodarczych, których założeniami są bardzo niskie koszty pracy i coraz szybciej rozwijające się nowoczesne sektory ich gospodarki.

Póki co, pod wpływem rozszerzenia nie wystąpiły znaczne zmiany w potencjale gospodarczym Unii, jak również w sile powiązań między systemami gospodarczymi „starych” i „nowych” członków. Znacznie niższy poziom rozwoju tych ostatnich, wysokie bezrobocie oraz niewysoki poziom dochodów nie pozwalają jeszcze na trwałe wysokie przyspieszenie ich wzrostu gospodarczego oraz na osiągnięcie większego sukcesu w zakresie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej Unii.

Należy również zwrócić uwagę, że proces ostatniego rozszerzenia Unii ujawnił głęboki podział poglądów wśród 27 jej członków wpływający na dalszy rozwój tego ugrupowania. Obecnie w połowie 2008 r. nie ma wspólnego stanowiska w Unii co do jej dalszego kształtu ustrojowego, przyjęcia nowych członków – Turcji i Ukrainy – czy w sprecyzowaniu wzajemnych relacji między władzami Unii oraz władzami poszczególnych państw w procesie podejmowania decyzji. Brak postępu w rozwiązywaniu tych ważnych problemów prowadzi do powstania niejasnych stanowisk Unii w wielu sprawach ważnych dla funkcjonowania nie tylko jej państw członkowskich, ale często również państw trzecich. Sytuacja taka grozi utratą ważnej pozycji, jaką dotychczas Unia zajmowała w zakresie kreowania stosunków międzynarodowych.

Poruszone wyżej problemy rozpatrywane są w tym tomie w wielu artykułach. Liczę, że Czytelnika zaciekawia opinie prezentowane w niniejszych opracowaniach. Mam również nadzieję, że zarówno ten tom, jak i tomy poprzednie staną się zachętą do współpracy z szerszym gronem autorów.

Mirosława Klamut